

ESTRATÈGIA LOCAL PER A LA CONSERVACIÓ I LA RECUPERACIÓ DE LA BIODIVERSITAT AL PRAT DE LLOBREGAT

Versió aprovada per l'Assemblea Plenària del Consell Municipal de Medi Ambient el dia 27 d'abril de 2004 i pel Ple Municipal de l'Ajuntament del Prat el dia 5 de maig de 2004

Prefaci

El delta del Llobregat i, en concret, el terme municipal del Prat de Llobregat atresoren una elevada diversitat d'espècies vegetals i animals, com a conseqüència de la varietat d'hàbitats presents en aquest territori i de la riquesa en formes de vida d'alguns d'ells, particularment els aiguamolls. L'intens procés de transformació humana que ha experimentat i encara experimentarà el Delta i els processos que l'han acompanyat, com la urbanització progressiva del territori, la contaminació de les aigües, la fragmentació dels espais naturals restants etc. han conduït a una pèrdua global de diversitat biològica. Per invertir aquesta situació es necessita una política decidida que proposi mesures concretes d'actuació.

Aquesta estratègia es basa en un concepte ampli de diversitat biològica o biodiversitat, definida pels següents components: els gens, les espècies, les poblacions, les comunitats, els ecosistemes i els processos que els sustenten.

Per l'abast clarament supramunicipal del seu contingut, resultaria especialment oportú trobar els mecanismes per exportar els mètodes i els resultats d'aquesta reflexió sobre la biodiversitat del Prat a la resta de municipis del Delta i, en segona instància, a la resta de la vall baixa del Llobregat. Així mateix, fóra molt aconsellable establir els canals de comunicació i coordinació amb altres projectes de diagnòsi i de planejament que s'estiguin desenvolupant en el mateix àmbit.

Al mateix temps, els objectius que inclou aquesta estratègia no poden ser assolits sense la col·laboració de tots els organismes (administracions, agents i entitats) implicats en la gestió de la biodiversitat del Delta. La recerca d'acords i de connexions entre totes les parts ha d'acompanyar qualsevol intent de desenvolupar-ne els continguts.

Objectiu general 1 Incidir en les polítiques de gestió i ús del territori per fer-les compatibles amb els objectius de conservació de la biodiversitat definits.

- *Objectiu específic 1.1:* Identificar, mantenir i potenciar la connectivitat dels espais lliures i naturals.

Acció 1: Redacció d'un pla que identifiqui i protegeixi els connectors biològics entre els diferents espais lliures i naturals del Prat i la resta del Delta.

Acció 2: Potenciació de la funció dels connectors biològics que uneixen els espais del Delta amb el seu entorn immediat, en particular el riu Llobregat i altres cursos hídrics, com canals i rieres.

Acció 3: Restauració de la connectivitat dels hàbitats del Delta creant-ne de nous, mitjançant la renaturalització d'espais que tinguin una funció connectora.

Acció 4: Estudi de l'efecte barrera de les diverses infraestructures existents al municipi i elaboració d'un projecte concret de permeabilització per a la fauna.

- *Objectiu específic 1.2:* Integrar la conservació de la biodiversitat, i la restauració i la renaturalització d'hàbitats i connectors en les actuacions municipals i supramunicipals de transformació territorial i en les polítiques sectorials relacionades.

Acció 5: Coordinació de les diferents administracions amb competències sobre la gestió de la biodiversitat i del territori, per tal de garantir una major eficiència.

Acció 6: Integració de la conservació de la biodiversitat en el planejament urbanístic en l'àmbit municipal, en concret en el cas del Prat Nord i el Prat Sud.

- *Objectiu específic 1.3:* Introduir criteris ambientals en el disseny i la gestió de la xarxa hídrica.

Acció 7: Aplicació de criteris ambientals en el disseny dels canals nous que s'hagin de construir i reforma de tots aquells que sigui possible, per tal d'establir seccions adequades, dur a terme plantacions en els marges, establir zones de laminació de cabals i filtres biològics per millorar la qualitat de les aigües i facilitar, si és el cas, el control posterior de les poblacions de mosquits.

Acció 8: Definició de protocols menys agressius de manteniment dels canals, que siguin compatibles amb la conservació de la flora i de la fauna.

- *Objectiu específic 1.4:* Gestionar els espais lliures (espais naturals, tant protegits com no protegits, i espais agrícoles) del territori de manera unitària i integrada, tot vetllant pel manteniment d'uns mínims objectius de conservació de la biodiversitat i de desenvolupament d'aquesta Estratègia.

Acció 9: Seguiment per garantir que s'elabori un planejament urbanístic definitiu que ordeni els espais naturals del Delta, proposi un programa d'adquisició de sòl privat, prevegi la gestió integral d'aquests espais i defineixi tant els òrgans de gestió més adients com les figures de protecció necessàries i els plans de gestió corresponents.

Acció 10: Articulació d'un mecanisme estable de coordinació entre els organismes gestors dels espais agrícoles i naturals del Delta, per assolir els objectius definits en aquesta Estratègia.

- *Objectiu específic 1.5:* Establir alguns criteris bàsics que facin compatible l'ús lúdic del territori amb la conservació de la biodiversitat.

Acció 11: Definició d'una zonificació inequívoca dels usos lúdics admesos en cada porció dels espais lliures, d'acord amb la seva fragilitat, vocació i potencialitat.

Acció 12: Potenciació de l'accessibilitat al medi natural del Delta a peu, amb bicicleta i amb transport públic, en detriment del vehicle privat, des del mateix nucli urbà del Prat.

Acció 13: Potenciació de zones d'esbarjo per a la població, on es concentrin les activitats més impactants, en espais renaturalitzats situats en la perifèria del nucli urbà, per allunyar aquestes activitats dels espais naturals més sensibles.

Acció 14: Regulació i, fins i tot, impediment de l'accés a les zones més sensibles

Objectiu general 2: Establir programes i propostes per a la conservació, la recuperació i la potenciació de la biodiversitat als principals ambients naturals deltaics, des del punt de vista de les comunitats, els ecosistemes i els processos ecològics

- *Objectiu específic 2.1:* Facilitar la renaturalització, fins on sigui possible, de l'àmbit fluvial del Llobregat al seu pas pel Prat.

Acció 15: Desenvolupament d'un programa de recuperació de l'espai fluvial del riu Llobregat que inclogui les plantacions d'espècies arbòries i arbustives autòctones de ribera i l'excavació de basses permanents connectades amb l'aquífer superficial dins de la llera del riu.

Acció 16: Seguiment perquè les administracions competents mantinguin un cabal mínim al riu Llobregat que permeti el seu funcionament com a ecosistema fluvial.

Acció 17: Manteniment i ampliació dels programes de control de la qualitat de les aigües del riu Llobregat que desenvolupa l'Ajuntament del Prat, per obtenir la informació necessària per fer el seguiment de la seva recuperació ambiental.

- *Objectiu específic 2.2:* Impulsar una política de gestió activa dels aiguamolls del Delta per potenciar la biodiversitat.

Acció 18: Recuperació de la qualitat de les aigües dels estanys, les maresmes, les basses i els canals del municipi, mitjançant filtres verds o altres actuacions.

Acció 19: Manteniment i intensificació dels programes de control de la qualitat de les aigües dels aiguamolls, basses i canals que desenvolupa l'Ajuntament del Prat, per obtenir la informació necessària per a una gestió adequada de la seva biodiversitat.

- *Objectiu específic 2.3:* Gestionar les maresmes temporalment inundades i els prats humits, tenint en compte la biodiversitat present i potencial que acullen.

Acció 20: Elaboració d'un pla de compatibilització de l'ús extensiu (pastura) i de la conservació i millora de la biodiversitat d'aquests ambients.

- *Objectiu específic 2.4:* Gestionar les platges del terme municipal del Prat per potenciar la biodiversitat que acullen.

Acció 21: Consolidació del model de compatibilització d'usos aplicat fins ara a la platja del Prat, mitjançant el reforç de les infraestructures, la vigilància per garantir el compliment de les restriccions d'accés estacionals davant del previsible augment d'usuaris i la gestió activa de les comunitats dunars.

Acció 22: Estudi de la possibilitat de recuperar els fons marins deltaics mitjançant la propagació de prats de fanerògames marines i la instal·lació d'esculls marins artificials al litoral del Prat per potenciar la fauna i flora marines.

- *Objectiu específic 2.5:* Gestionar les pinedes tenint en compte la biodiversitat present i potencial que acullen.

Acció 23: Establiment d'un pla de prevenció d'incendis a les pinedes del municipi.

Acció 24: Elaboració d'un estudi de les pinedes litorals per millorar-ne l'estructura i l'estat sanitari i potenciar al mateix temps la biodiversitat.

Acció 25: Desenvolupament d'un model de gestió que compatibilitzi l'ús públic de les pinedes i la conservació de la seva biodiversitat.

- *Objectiu específic 2.6:* Adoptar mesures concretes de potenciació de la biodiversitat a les zones agrícoles.

Acció 26: Posada en marxa d'un programa de racionalització en l'ús dels pesticides i de planificació de la creació de filtres biològics que redueixin l'eutròfia dels efluent agrícoles que van a parar als estanys litorals.

Acció 27: Potenciació de la connectivitat dels espais agrícoles i naturals mitjançant el foment de les bardisses i les alineacions arbòries al marge dels camins i els canals.

Acció 28: Ampliació dels programes existents d'inundació temporal, planificada i subvencionada, dels camps de conreu per combatre la salinitat del terreny i afavorir l'ornitofauna migratòria i nidificant.

Acció 29: Establiment de forma subvencionada i planificada de terrenys en guaret, erms, herbassars i espais amb baixa cobertura vegetal, per diversificar les zones agrícoles i fomentar la biodiversitat.

Acció 30: Foment, en col·laboració amb el Parc Agrari del Baix Llobregat, de la conversió a l'agricultura ecològica i extensiva dels conreus situats en la perifèria dels espais naturals, o aplicació d'altres mesures agroambientals.

- *Objectiu específic 2.7:* Reivindicar la utilitat, per a la conservació de la biodiversitat, dels espais marginals, tant els associats a infraestructures com els periurbans.

Acció 31: Identificació dels espais marginals existents i recerca de la seva utilitat per a la conservació de la biodiversitat, mitjançant la creació de petits hàbitats naturals segons les seves condicions i possibilitats.

Acció 32: Establiment de propostes perquè els abundants espais marginals aeroportuaris generats per l'ampliació del camp de vol siguin sotmesos a una gestió ecològica que potencii la biodiversitat, tenint en compte els condicionants de la navegació aèria.

- *Objectiu específic 2.8:* Plantejar estratègies particulars per al nucli urbà que integrin la conservació de la biodiversitat.

Acció 33: Potenciació del projecte de creació d'hàbitats naturals dins dels recintes escolars, com a microhàbitats per afavorir la biodiversitat dins de la ciutat del Prat.

Acció 34: Aprofitament dels espais del contacte natural-antròpic per dissenyar fronteres graduals, colonitzables per organismes diversos

Acció 35: Potenciació de l'ús d'espècies vegetals autòctones en la jardineria urbana.

Acció 36: Assajos de plantació d'espècies vegetals autòctones en cobertes i altres espais dels edificis públics.

Acció 37: Definició de programes de gestió i conservació de la fauna urbana.

Acció 38: Manteniment de la connectivitat natural a través del medi urbà, amb el disseny d'elements adequats.

Acció 39: Estudi de fórmules per incentivar el manteniment del verd privat.

Objectiu general 3: Definir programes de gestió de les espècies vegetals i animals que s'identifiquin com a prioritàries per llur raresa, vulnerabilitat o pels problemes potencials que pot causar llur expansió.

- *Objectiu específic 3.1:* Definir programes de conservació i reintroducció de les espècies amenaçades, vulnerables o amb problemes de conservació específics.

Acció 40: Establiment de mecanismes per eradicar la caça il·legal, i controlar o disminuir la captura estacional d'ocells fringíl·lids.

Acció 41: Continuació del programa de viverisme de les espècies vegetals amenaçades i d'interès que porta a terme l'Ajuntament del Prat, amb aquelles espècies que mereixin aquesta catalogació, i establiment de convenis de col·laboració amb altres entitats que treballen en el mateix sentit

Acció 42: Definició d'un programa de reintroducció controlada de les espècies vegetals mantingudes en viver en hàbitats propicis del Delta, per crear reservoris suficients d'individus i avançar en l'aclariment dels seus requeriments ecològics.

Acció 43: Establiment de mecanismes de col·laboració amb la universitat i altres institucions per crear un banc de germoplasma de les espècies vegetals crítiques del Delta.

Acció 44: Continuació dels projectes de recuperació i reintroducció d'espècies amenaçades que es desenvolupen actualment i afegiment d'altres projectes dedicats a espècies amenaçades o extingides previ desenvolupament d'estudis per part d'equips científics i tècnics competents.

- *Objectiu específic 3.2:* Identificar les espècies problemàtiques introduïdes i definir un programa de control.

Acció 45: Adopció de mesures per evitar la introducció d'espècies al·lòctones, i definició de programes d'eliminació de les espècies vegetals i animals més problemàtiques (*Trachemys, Cortaderia...*).

- *Objectiu específic 3.3:* Col·laborar en la conservació de la biodiversitat des d'un punt de vista global, mitjançant la regulació del tràfic d'espècies animals.

Acció 46: Seguiment perquè es compleixi el Conveni CITES de tràfic d'animals i col·laboració amb els organismes responsables. Recomanacions a botiguers i consumidors per evitar la venda d'espècies amenaçades i per fomentar un consum responsable, a fi de disminuir la compra d'espècies exòtiques susceptibles de ser alliberades.

Objectiu general 4: Definir un conjunt d'indicadors de l'estat de conservació i evolució de la biodiversitat

- *Objectiu específic 4.1:* Identificar un conjunt de paràmetres abiòtics (paràmetres fisicoquímics, indicadors estadístics...) o biòtics (espècies, comunitats, hàbitats) que puguin constituir el sistema d'indicadors més adequat per seguir l'evolució de la biodiversitat al Delta.

Acció 47: Proposició d'un sistema propi d'indicadors del municipi del Prat recolzat en estudis previs diversos (assistències tècniques dels diversos projectes del Pla Delta, projecte del Departament de Medi Ambient de la Generalitat, publicacions diverses...).

- *Objectiu específic 4.2:* Definir un programa de seguiment regular d'aquests indicadors.

Acció 48: Establiment, en col·laboració amb altres administracions, d'un programa de seguiment dels paràmetres i els tàxons identificats com a indicadors.

Objectiu general 5: Completar, actualitzar i difondre la informació disponible sobre la biodiversitat

- *Objectiu específic 5.1:* Identificar el funcionament dels processos ecològics fonamentals que sustenten la diversitat biològica del territori.

Acció 49: Elaboració d'un estudi per identificar els processos ecològics fonamentals que sustenten la biodiversitat a l'ecosistema Delta, especialment el cicle de l'aigua en els hàbitats aquàtics i les activitats humanes tradicionals.

- *Objectiu específic 5.2:* Catalogar, quantificar i cartografiar la biodiversitat mitjançant l'Atles de la biodiversitat del Prat i els catàlegs d'organismes i hàbitats.

Acció 50: Quantificació i qualificació dels canvis en la biodiversitat que comporti l'execució dels projectes d'implantació d'infraestructures del Pla Delta.

Acció 51: Continuació dels atles de la biodiversitat del municipi i dels catàlegs per a aquells grups d'organismes que es considerin prioritaris i/o amenaçats.

Acció 52: Confecció d'un atlas sobre les espècies introduïdes, amb definició d'accions per a les espècies que tinguin un impacte sobre els ecosistemes.

Acció 53: Digitalització de la totalitat de la informació inclosa en els diferents atles ja realitzats.

Acció 54: Definició de la periodicitat d'actualització dels atles per a cada grup.

Acció 55: Definició de quines són les espècies vegetals i animals que s'identifiquen com a amenaçades i prioritàries.

- *Objectiu específic 5.3:* Avançar en el coneixement de la biologia de les espècies identificades com a prioritàries.

Acció 56: Promoció i continuació d'elaboració d'estudis sobre l'autoecologia, la demografia i la dinàmica de les poblacions de les espècies prioritàries.

- *Objectiu específic 5.4:* Fomentar la investigació científica sobre la biodiversitat del Prat.

Acció 57: Potenciació de la col·laboració amb la comunitat científica per a la realització de tesis i estudis sobre la biodiversitat del Prat.

Acció 58: Establiment de contactes i intercanvis d'informació amb les altres zones humides de Catalunya

- *Objectiu específic 5.5:* Crear un banc de dades de la biodiversitat del Prat.

Acció 59: Creació, gestió i manteniment del banc de dades de la biodiversitat del Prat (temptativament anomenat BioPrat)

Acció 60: Integració d'aquest banc de dades en el banc de dades català BioCat (desenvolupat pel Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Barcelona).

- *Objectiu específic 5.6:* Facilitar la difusió de la informació continguda en aquest banc de dades.

Acció 61: Integració del banc de dades de la biodiversitat del Prat en el Servei de Documentació del Centre d'Informació Ambiental de les Cases d'en Puig i en la seva pàgina web.

Objectiu general 6: Implementar programes per implicar i conscienciar la població local i els actors econòmics en la conservació de la biodiversitat

- *Objectiu específic 6.1.* Desenvolupar una tasca de conscienciació social sobre la importància del manteniment de la biodiversitat i d'identificació de la població amb el seu medi natural, utilitzant també l'educació ambiental com a instrument.

Acció 62: Utilització dels programes d'educació ambiental per fomentar el coneixement i la conscienciació social sobre la conservació de la biodiversitat del Delta. Desenvolupament de programes d'educació ambiental molt actius, que permetin la identificació de les persones amb el seu medi i que incloguin activitats que es puguin perllongar en el temps.

Acció 63: Creació de més hàbitats naturals als patis escolars, per la seva funció pedagògica i educativa.

Acció 64: Difusió i divulgació dels valors del medi natural i de la biodiversitat del Prat mitjançant l'edició periòdica de materials diversos.

Acció 65: Implicació del teixit associatiu en la conservació de la biodiversitat.

Acció 66: Increment dels programes adreçats a la població no escolar dels municipis del Delta i del seu entorn, i desenvolupament d'activitats de conscienciació de la població sobre les limitacions d'ús dels espais naturals, per aconseguir actituds socials adequades en els espais agrícoles i naturals.

Acció 67: Foment de la participació pública en la gestió i conservació de la diversitat biològica del municipi. Desenvolupament de la Comissió temàtica de Biodiversitat dins del Consell Municipal de Medi Ambient com a fòrum on canalitzar aquesta participació.

Acció 68: Realització de més crèdits variables de Secundària dedicats a la biodiversitat.

- *Objectiu específic 6.2:* Implicar els agents econòmics en la conservació de la biodiversitat.

Acció 69: Elaboració d'un manual sobre les possibilitats de suport de la iniciativa privada i promoció de plans d'acció per a la biodiversitat entre les empreses del Prat.

Acció 70: Promoció del mecenatge ambiental en projectes de conservació de la biodiversitat i en la seva integració en la gestió dels espais naturals.

- *Objectiu específic 6.3:* Promoure la formació interna dins de l'Administració municipal i supramunicipal sobre la conservació de la biodiversitat.

Acció 71: Desenvolupament de programes de formació per a tècnics responsables d'àrees amb incidència sobre la conservació de la biodiversitat en relació amb l'estat de la biodiversitat al municipi i sobre actuacions, estratègies i propostes que poden afavorir-la.

El Prat de Llobregat, maig de 2004

Comissió de Conservació de la Biodiversitat
Consell Municipal de Medi Ambient del Prat

ANNEX

PROCÉS D'ELABORACIÓ DEL DOCUMENT I RELACIÓ DE MEMBRES I ASSESSORS DEL CONSELL MUNICIPAL DE MEDI AMBIENT QUE HI HAN PARTICIPAT

L'Estratègia local per a la conservació i la recuperació de la biodiversitat al Prat de Llobregat ha estat elaborada i debatuda al llarg del període comprès entre el mes d'octubre de 2002 i el mes de març de 2004, per la Comissió temàtica de la Conservació de la Biodiversitat del Consell Municipal de Medi Ambient. Inicialment, els tècnics del Departament de Medi Ambient de l'Ajuntament del Prat van elaborar un esborrany de document que es va dividir en quatre blocs: els objectius i tres grups equivalents d'accions que va servir de base per a la discussió. El procés de participació s'ha basat en la realització de nou reunions mensuals, entre el mes d'octubre de 2002 i el mes de juny de 2003, on es van discutir i votar cadascun dels 6 objectius generals, els 27 objectius específics i les 71 accions que engloben aquest document. Prèviament a cadascuna d'aquestes reunions es va establir un mecanisme de participació a través del correu electrònic que permetia recollir les opinions dels participants, que votaven els objectius i les accions segons la importància que tenien al seu parer. Això va permetre dos tipus de participació en el procés, la presencial i la virtual. Cal ressaltar que l'ordre en què apareixen els objectius i les accions en el document final es va establir partint d'aquestes votacions i dels debats posteriors mantinguts durant les reunions mensuals. Posteriorment, entre els mesos de gener i març de 2004, la comissió va fer els últims retocs i va tancar el document. Tot el procés ha estat coordinat pels tècnics municipals del Departament de Medi Ambient de l'Ajuntament del Prat, Pau Esteban i Enric de Roa, que han exercit les funcions de Secretaria tècnica d'aquesta comissió.

Relació de membres i assessors del Consell Municipal de Medi Ambient que han participat en el procés de discussió i redacció de l'Estratègia Local per a la Conservació i la Recuperació de la Biodiversitat al Prat.

Quim BACH
Josep Maria BLANCO
Rafa CASTÀN
Pau ESTEBAN
Adolf FEU
Francesc GIRÓ
Valentí GONZÁLEZ
Xavier LARRUY
Ramon MASALLES
Josep MELERO
Agnès MÒDOL
Joan PINO
Emi RUIZ
Josep Maria SEGUÍ
Ramon SOLÍS
Néstor URIOS

Jordi BALLESTA
Roger ERITJA
Loli DIAZ
Josep FARRENY
Josep GERMAIN
Ferran GONZÁLEZ
Rafael del HOYO
Gustavo LLORENTE
Albert MASÓ
Albert MONTORI
Tomàs MONTALVO
Enric de ROA
Francesc Xavier SANTAUEFEMIA
Guillem SIRÉ
Montse TOMÁS
Andrés VALVERDE